

چرا پیامبر علی را در مکه و یا عرفات به مردم معرفی نکرد؟

توضیح سؤال:

شبهه فوق که توسط ابن تیمیه مطرح گردیده، در صدد است تا این مطلب را القاء کند که اگر رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم در صدد بودند تا امیر المؤمنین علیه السلام را به خلافت بعد از خود معرفی کنند می توانستند در جایی که جمعیتی بیش تر حضور دارند مثل شهر مکه و یا صحرای عرفات، به این کار مبادرت ورزند. پس در نتیجه آن چه در غدیر اتفاق افتاد آن چیزی نیست که شیعه ادّعی آن را دارد.

اصل شبهه ابن تیمیه

اصل شبهه ابن تیمیه به شرح زیر است:

أَنَّ الذی جرى يوم الغدير لم يكن مما أمر بتبليغه، كالذي بلغه في حجة الوداع؛ فإن كثيراً من الذين حجوا معه - أو أكثرهم - لم يرجعوا معه إلى المدينة، بل رجع أهل مكة إلى مكة، وأهل الطائف إلى الطائف، وأهل اليمن إلى اليمن، وأهل البوادي القريبة من ذاك إلى بواديهم. وإنما رجع [معه] أهل المدينة ومن كان قريباً منها...

منهاج السنه النبويه، ج ۷، ص ۳۱۵ تا ۳۱۷

و از مطالبی که می فهماند آن چه در غدیر خم اتفاق افتاد چیزی نبود که پیامبر مأمور به تبلیغ آن باشد این است که بسیاری از مردم که به همراه پیامبر به حج رفته بودند به مدینه باز نمی گشتند؛ بلکه بعضی که اهل شهر مکه بودند در همان شهر می ماندند و بعضی که اهل طائف بودند مستقیماً به طائف می رفتند و بعضی دیگر که اهل یمن بوده به یمن می رفتند. [و هیچ کدام مسیر شان از غدیر خم نمی گذشت تا شاهد ابلاغ از جانب رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم باشند.]

پس اگر حضرت قصد این می داشتند که در روز غدیر امامت علی را اعلام کنند باید آن را در حجه الوداع ابلاغ می کردند. پس حال که حضرت این گونه نکردند و سخنی که مربوط به امامت علی بشود نفرمودند و هیچ کس نیز در این رابطه روایتی نه ضعیف و نه صحیح نقل نکرده است و حتی آن حضرت در خطبه خود نامی از علی هم به زبان نیاوردند در حالی که این مجمعی عمومی بود که همه حاجیان در آن حضور داشتند پس معلوم می شود که حضرت مأمور به ابلاغ امامت علی نبوده اند.

جواب:

۱ - رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم کاملاً تابع وحی است

رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم کاملاً تابع وحی است، و چون آیه ابلاغ در غدیر نازل شده است او نیز مأمور است تا همان مکان و نه هیچ مکان دیگری به این امر اختصاص یابد. که در ادامه، روایات اهل سنت مبنی بر نزول آیه ابلاغ و اکمال در غدیر خم ذکر می گردد.

نظیر این مورد:

نزلت هذه الآية: «يا أيها الرسول بلغ ما أنزل إليك من ربك» على رسول الله صلى الله عليه وسلم يوم غدیر خم فی علی بن ابی طالب

آیه «یا ایها الرسول بلغ...» در غدیر خم بر رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم و در شأن [حضرت] علی بن ابی طالب [علیهما السلام] نازل شده است.

زمانی که به تأیید منابع اهل سنت شأن نزول آیه ابلاغ در غدیر خم و ولایت امیر المؤمنین علیه السلام ثابت شد؛ در این صورت مبتدا و خبر کامل شده و معنا و مفهوم مورد ادعای شیعه نیز ثابت شده و دروغ گو و کاذب نیز مشخص گردیده و در آن صورت است که باید گفت: «فثبت ولاية علی بن ابی طالب»

۲ - تمام فتنه ها از مدینه بر خواهد خاست.

مشکلی که برای خلافت و امامت امیر المؤمنین علیه السلام می تواند پیش آید بیش تر می تواند از ناحیه جمعیت مسلمان قریش و ساکنان مدینه ایجاد گردد (همان گونه که بعد از وفات پیامبر تجربه شد) و نه از ناحیه مسلمانان دور دست هم چون یمن و طائف و یا سایر دیار، از این رو خداوند پیامبر خویش را مأمور می سازد تا بیشترین تأکید و توجه مردم را در منطقه ای که تجمع مردم بیشتر به آنها معطوف است عملی سازد.

بخاری در باره پیش بینی رسول خدا از وقوع فتنه ها بعد از خود در مدینه می گوید:

حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ عَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ أُسَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَشْرَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيَّ أُطَمِّ مِنَ الْأَطَامِ، فَقَالَ هَلْ تَرَوْنَ مَا أَرَى إِنِّي أَرَى الْفِتْنَ تَقَعُ خِلَالَ بَيْوتِكُمْ مَوَاقِعَ الْقَطْرِ

صحیح بخاری، ج ۴، ص ۱۷۶، ح ۳۵۹۷، کتاب المناقب، ب ۲۵، باب عَلَامَاتِ النَّبُوَّةِ فِي الْإِسْلَامِ

رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم به روی تلی از بلندی های اطراف مدینه رفت و فرمود: آیا شما هم آن چه من می بینم می بینید؟ من می بینم که فتنه ها از لابلای خانه های شما [اهل مدینه] هم چون باران باریدن نمایند.

نووی در شرح این جمله در صحیح بخاری می گوید:

...والتشبيه بمواقع القطر في الكثرة والعموم أى أنها كثيرة وتعم الناس لا تختص بها طائفة وهذا إشارة الى الحروب الجارية بينهم

كوقعة الجمل وصفين والحرّة ومقتل عثمان ومقتل الحسين رضي الله عنهما وغير ذلك وفيه معجزة ظاهرة له صلى الله عليه وسلم

شرح مسلم، نووی، ج ۱۸، ص ۷

این تشبیه رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم که از معجزات آن حضرت می باشد اختصاص به طایفه ای خاص از اهل مدینه ندارد؛

بلکه این سخن به جنگ هایی بین مردم مدینه اشاره دارد مثل جنگ جمل و صفین و حره و مقتل عثمان و مقتل حسین علیه

السلام و غیر این جنگ ها

ابن حجر در شرح این فقره از سخن رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم می گوید:

...انی لارى الفتن خلال بيوتكم وكان خطابه ذلك لاهل المدينة

فتح الباری ج ۱۳، ص ۳۸

خطاب رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم به اهل مدینه است

از این رو خدا و رسول او لازم می دانند تا تمام تأکید و عنایت خود را در امر ولایت امیر المؤمنین علیه السلام با مردم مدینه داشته

باشند.

۳ - منی و عرفات و یا مکه نا مناسب برای معرفی امیر المؤمنین علیه السلام

وعن ابن عباس: لما أمر النبي (صلى الله عليه وآله وسلم) أن يقوم بعلى ابن أبي طالب المقام الذي قام به؛ فانطلق النبي (صلى الله عليه وآله وسلم) إلى مكة، فقال: رأيت الناس حديثي عهد بكفر - بجاهلية - ومتى أفلح هذا به، يقولوا: صنع هذا بآب عمه ثم مضى حتى قضى حجة الوداع

تاریخ الخلفاء للسيوطی، ص ۱۵۸؛ کنز العمال، ج ۱۱، ص ۶۰۳ ح ۳۲۹۱۶ بنقل از امالی محاملی

ابن عباس می گوید: چون رسول الله مامور شد که علی علیه السلام را به جانشینی خود نصب کند به مکه رفت (ولی در آنجا اقدام به این کار نکرد) و گفت مردم هنوز در آنها علایق کفر (و جاهلیت) باقی است اگر اقدام به این کار کنم می گویند این کار را بخاطر پسر عمو بودن انجام داده لذا از این کار صرف نظر کرد تا در برگشت از حجه الوداع آن کار را انجام داد

همچنین منی و عرفات و یا شهر مکه محلی است که تمام توجه مردم در ایام حضور در آن مکان، به عبادت و تضرع و انقطاع الی الله و اعمال مخصوص به آن مکان و زمان مبذول می گردد و هر گونه برنامه ای دیگر در آن سرزمین، یا توجه مردم به عبادت را متوجه خود می سازد و یا اهمیت ویژه آن امر را از بین می برد.

۴ - اعلام عمومی در مدینه بر آموزشی بودن حجه الوداع

از ابتدای امر و قبل از حرکت کاروان حجه الوداع در مدینه ندا داده شده بود که رسول خدا برای آموزش احکام و مناسک حج عازم مراسم حج هستند.

عن حذيفة: أمر رسول الله صلى الله عليه وآله المؤذنين، فأذنوا في أهل السافلة والعالية: ألا إن رسول الله صلى الله عليه وآله قد عزم على الحج في عامه هذا ليفهم الناس حجهم ويعلمهم مناسكهم، فيكون سنة لهم إلى آخر الدهر...

إرشاد القلوب، ص ۳۲۸ - بحار الانوار، ج ۲۸، ص ۹۵ و ج ۳۷، ص ۱۱۵ و ج ۲۱، ص ۳۷۸، باب ۲۶

رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم به مؤذنان امر فرمود تا در تمامی شهرها و دیارها اعلام کنند که رسول خدا صلى الله عليه وآله وسلم در این سال (سال آخر عمر پیامبر) قصد حج دارند و منظور و غرض از این حج آموزش و تعلیم مناسک و اعمال حج است تا این مناسک برای همیشه بین مردم بماند...

از این رو شاید بتوان این گونه گفت: که خدا و رسول او نخواستند هر گونه امری که از توجه مردم به آموختن و تعلیم مناسک و اعمال حج می گردد را در ایام حضور در مکه و عرفات و منی مطرح سازند.

۵ - تایید مناسبت غدیر در معرفی امیر المؤمنین به پیام تبریک دیگران

شرایط و ظروف زمانی و مکانی در غدیر به حدی مهیاً و مناسب بوده که جمعیت حاضر در غدیر جلو آمده و با امیر المؤمنین علیه السلام بیعت کرده و با کلماتی همچون «بخ بخ لک یا بن ابی طالب!» تبریک گفته اند و در مرئی و منظر تمام حاضران در غدیر این اتفاق را به عنوان سندی ماندگار در تاریخ ثبت نمودند.